

**JAN DUNDEL
– MALÍŘ
A DOBRODRUH**

STRANA 3

**HISTORIE
A SOUČASNOST
ULTRABĚHŮ**

STRANA 6, 7

**CHILE –
POZNÁMKY
PRO
CESTOVATELE**

STRANA 10, 11

DVOUMĚSÍČNÍK PRO MNOHOSTRANNÉ OSOBNOSTI

DOBRODRUH

Ročník III.

Číslo 5 / 99

Cena 16,- Kč; 22,- SK

Ze zimního výstupu na Cho-Oyu.

Andrzej ZAWADA: LETNÍ HOROLEZENÍ V HIMÁLÁJÍCH JE TURISTIKA

Polák Andrzej Zawada (1928) je další velkou postavou himálájského horolezectví posledních desetiletí, která poskytla našemu časopisu rozhovor. Andrzej začínal jako výborný lezec v Tatrách a Alpách, mezinárodní věhlas však získal především jako zásadní propagátor zimního lezení v Himálájích a vedoucí řady zimních výprav do těchto velehor. Mezi nimi i té zřejmě nejslavnější – prvního zimního výstupu na Everest v roce 1980, který uskutečnili v rámci polské výpravy Krzysztof Wielicki a Leszek Cichy. Hovořili jsme s ním nejen o zimním lezení v nejvyšším horstvu světa.

Andrzej se svým nejoblíbenějším českým časopisem.

jich bylo v zimě zlezeno sedm – a všechny poprvé Poláky. Jsou to Everest, Cho-Oyu, Annapurna, Lhoce, Kančendžunga, Manaslu a Dhaulaghiri. Ze zbylých neslezených sedmi je pět v Pákistánu – K2, oba Gasherbrumy, Broad Peak a Nanga Parbat, Shisha Pangma pak v Tibetu a Makalu v Nepálu.

K Broad Peaku bych chtěl mimo chodem podotknout, že při neúspěšné zimní výpravě na K2 Berbeka vylezl na jeho skalnatý vrchol, který je asi o 12–16 metrů nižší než nejvyšší ledový vrcholek. Byla již noc a on si myslel, že je na vrcholu, poté se však ukázalo, že mu těch 16 metrů chybělo. Takže my počítáme, že Broad Peak nebyl v zimě ještě slazen.

Ale proč zrovna Poláci patřili ke světové špičce? Málokdo ví, že k tomu přispěly i velké horolezecké tradice. Je například známo, že Jacques Balmat byl první na vrcholu Mont Blancu. Francouzi ho počítají za svého, ale není to tak úplně přesné. Chamonix totiž v té době patřilo do království Sardinie. Náš romantický básník Anton Milčevski byl spolu s Balmatem v roce 1818 jako šestý turista vůbec na vrcholu Mont Blancu. Byl tam tedy dříve než první „oficiální“ Francouz. Nebo se málo ví, že Poláci již před druhou světovou válkou zorganizovali expedice na Aconcagua nebo Nanda Devi East...

Vratme se k zimnímu lezení v Himálájích. To byla přímo tvoje iniciativa?

Ano, staral jsem se o to mnoho let, spolu s místními úřady jsem zracovával podmínky zimních sezón, abychom mohli získat povolení. Nejprve to bylo v Afghánistánu a potom v Nepálu. Tam to trvalo opravdu dlouho. Jednal jsem s nepálským ministerstvem turistiky a sáhodlouze vysvětloval, proč vlastně v zimě apod. Poté jsme společně zpracovávali pravidla pro zimní sezónu a také jsme dostali první povolení na Everest, kam jak známo v roce 1980 vylezli Wielicki a Cichy. Třetí zemí, kde jsem otevíral zimní sezónu, byl Pákistán.

Když už jsme u toho Everestu, Messner dříve váš výstup zpochybňoval s tím, že jste vylezli 17. března, zatímco oficiální zimní sezóna končila 15. března?

To bylo z jeho strany naprosto absurdní, protože 15. březen je imaginární byrokratické datum, které jsem po dohodě s nepálskými úřady stanovil já!

Vy Poláci, zdá se, nemáte Messnera příliš v lásce?

Řeknu to asi takhle – když měl minulý rok v Polsku přednášku, nepřišel na ni ani se s ním nesetkal žádný významný

➔ *Pokračování na str. 12*

Pozdrav polské zimní expedice na Nanga Parbat podepsali její členové:
Andrzej Zawada,
Grzegorz Benke,
Bogdan Jankowski,
Marek Klar,
Piotr Konopka,
Paweł Mularz,
Jerzy Natkański,
Ryszard Pawłowski,
Andrzej Samolewicz,
Piotr Snopczyński,
Dariusz Załuski
a Jarosław Żurawski.

HOROLEZECKÝ FILMOVÝ FESTIVAL V POHODĚ A KONEČNĚ I PĚKNÉM POČASÍ

Mezinárodní horolezecký filmový festival, zřejmě největší společenská a kulturní akce českého outdooru, proběhl již tradičně koncem srpna v Teplicích nad Metují. Po letech deště letos počasí poskytlo nečekanou dávku sluníčka, což spolu s dobrou naladěnými návštěvníky vytvořilo prostředí příjemné pohody v pořadí již 16. ročníku tohoto legendárního setkání.

Na letošek pořadatelé připravili dvě změny chodu festivalu. Za prvé zkrátily festival o den, takže ten trval pouze od čtvrtka do neděle posledního srpnového víkendu. Myslím, že tato změna nikoho neurazila. Druhá, s tím související, ovšem stojí za zamyšlení. Každý film (pokud nevyhrál některou ze soutěžních kategorií a nepromítal se na závěrečném slavnostním vyhlášení) byl na festivalu promítán pouze jednou. Když jste ho z různých důvodů propásli, nemohli jste ho již vidět v některém z dalších promítacích bloků tří filmů, jako tomu bylo v minulých letech. Tato změna sice zaplnila sál téměř každého promítacího bloku k prasknutí, na druhé straně však většinu návštěvníků festivalu znemožnila shlédnout řadu filmů, které stály za to. V uplynulých letech totiž mezi diváky kolovaly tipy, na co jít a na co ne.

Řešením, které by mohlo zachovat plné sály, by podle mne bylo snížit počet promítaných filmů. Tím by se získal prostor pro jejich opakování a i návštěvy by nemusely klesnout. Každý má stejnou svoji individuální mez, kolik představení během svého pobytu navštíví a kolik času věnuje např. lezení ve skalách, závodění či společenským kontaktům. Letos bylo na festivalu promítáno 46 soutěžních filmů, z nich některé byly, podobně jako každý rok, stejně blběsti.

Co se týče kvality přihlášených filmů, oproti loňsku se snížil počet promítaných

Film „118 dní v zajetí řadu“ získal hlavní cenu festivalu.

zahraničních „trháků“, nicméně bylo zde vidět několik opravdu vyvedených kousků. K těm patřil zvláště slovenský film Pavla Barabáše „118 dní v zajetí řadu“, který výborně zachycuje jeden z největších outdoorových výkonů všech dob –

první úplný přechod Arktidy z Ruska do Kanady přes severní pól. Přechod, považovaný mnohými za poslední a zřejmě nejtěžší výzvu a výkon polárnictví, uskutečnila čtyřčlen-

ná rusko-slovenská expedice. Film je jedním z nejlepších snímků tohoto žánru, které jsem kdy viděl. Nenajdete v něm ani nacionalismus, který z některých slovenských filmů čouhá, ani nekonečné oslavy „hrdinského boje s přírodou“ – v žánru bohužel tolik běžné. Získal právem hlavní cenu festivalu a lze jej vřele doporučit.

Ceny v dalších kategoriích získaly:

V kategorii A – Horolezecké sporty (soutěžilo 17 filmů) získal cenu britský film Hard Grift (Těžký chyt). Pěťadvacetiminutový snímek zachycuje vývoj lezení na pískovcové útvary v Peninách.

V kategorii B – Sporty v přírodě (22 filmů) švýcarský film Just in Powder (Právě jen v prašanu). Film představuje umění jednoho z nejlepších volnostylářských lyžařů Dominika Perreta, tentokrát v Kanadě a na Aljašce.

V kategorii C – Hory (6 filmů) vyhrál šestiminutový americký snímek Ode to Avalanche (Óda na lavinu), který beze slov dokumentuje pád laviny nad americkým městečkem. Film je doprovázen Beethovenovou Ódou na radost.

Za zmínku stojí mj. rovněž britský film z roku 1996 Under the Sky, above the Sea (Pod oblohou, nad mořem), který líčí veselý život zvláštní boulderingové komunity, lezoucí na mořské útesy v Dorsetu v jižní Anglii. Samozřejmě bez jištění, takže lezce čekají po pádu až dvacetimetrové lety do studených vod kanálu La Manche. Lezci si nehrají na žádné borce, užijí si spoustu srandy a v tomto duchu se nese i film.

Festival byl jako každý rok doplněn dalším bohatým programem, mj. kvalitně obsazenými bikerskými a lezeckými závody pořádanými Tomášem Čadou, známým to místním lezcem a bikerem.

MILOŠ KUBÁNEK

L. SLAVÍK, J. ŽID ZŘEJMĚ NEJZNAMĚJŠÍ FILMAŘI FESTIVALU

Lubomír Slavík a Jaroslav Žid, amatérští filmaři z Liberce, se pomalu stávají nepostradatelnými postavami filmového festivalu v Teplicích nad Metují. Jejich zdejší filmový debut – humoristicko-reportážní snímek Čundr do Patagonie – se před dvěma lety stal šlágrm festivalu a bezkonkurenčním vítězem divácké soutěže. Film byl poté vyslán i Českou televizi.

Voňském roce tato dvojice přivezla na festival jediný zdejší hraný film. Byl jím příběh českého Mr Beana ve skalách nazvaný Mr Úda, se kterým obsadila druhé místo v divácké soutěži. Jejich letošní snímek Downwalling, opět hraná komedie o nové české lezecké disciplíně – „slézání stěn odshora dolů“ – získal v hlasování diváků znovu první místo. Dnes již slavní festivaloví tvůrci se s námi podělili o své dojmy:

Co chystáte na příští ročník festivalu?

To opravdu nevíme, dokonce ani to, jestli vůbec něco. I ten letošní film vznikl trochu zmatečně. Z festivalu se nám ozvalo, že s námi počítají, a tak jsme na poslední chvíli slepili Downwalling. Viděli jsme ho poprvé celý až tady na festivalu a trochu jsme se zdesílili! Kdybychom měli víc času, rozhodně bychom ho víc prošťihali.

Děláte jako jediní hrané filmy a navíc komedie. I když to vytváříte na koleně, u diváků to funguje. Čím si to vysvětlujete?

Lidi si možná potřebují oddychnout po všech těch mrtvolách snažených z Everestu apod.

Kolik vás stojí výroba filmu?

Skoro nic. Hlavně čas a nějaký ten benzín. Videokameru máme, i když jsme vlastně koupili střihací zařízení. Ale to se hodí i na jindy. Herci jsou většinou naši známí a dělají to zadarmo. Film točíme tak v průběhu čtrnácti dnů a potom to podle času asi čtrnáct dní po večerech střiháme.

A čím se jinak živíte, pokud to není tajné?

Oba děláme v počítačích – jeden v hardwaru a druhý v softwaru.

Šestiminutový snímek „Óda na lavinu“ (Ode to Avalanche) dokumentuje beze slov pád sněhové laviny nad jedním americkým městečkem. Film zvítězil v kategorii C – Hory.

I v brněnském ateliéru lze snít o Amazonii a malovat její ohroženou faunu.

Sedmačtyřicetiletý malíř, grafik, přírodovědec a cestovatel Jan Dungel z Brna už řadu let vyhledává neodlehlejší kouty naší planety, pátrá po posledních oázech nenarušené přírody a po silných zážitcích. Nejdílnou součástí jeho batohu jsou skicárky a malířské potřeby. Honza Dungel je prostě dobrodruh s paletou.

Jak to všechno začalo?

Maloval jsem od malička. V Brně jsem vystudoval biologii, ale hned po promoci jsem se naplno věnoval výtvarné tvorbě. Začal jsem spolupracovat s Divadlem na provázku, pracoval jsem na grafických listech, programech, plakátech. Byla to úžasná doba, jeden nekončící večerík. Jsem rád, že jsem to vůbec přežil. Už tehdy jsem byl fanatiky ornitolog. Málko do ví, že vášnivým ornitologem je i Bolek Polívka. Když už všichni odpadli, vedli jsme s Bolkiem nekonečné ornitologické disputace až do rána.

V divadle jste jako výtvarník působil rok a půl. Pak vás zpět zavolala matka Příroda?

Pochopil jsem, že můj vztah k přírodě je mou osudovou životní láskou. Začal jsem ilustrovat knížky o zvířatech. Za patnáct let jsem ilustroval na pětaticet zoologických knih. V roce 1992 dostala kniha Zdenka Veselovského „Chováme se jako zvířata“, kterou jsem ilustroval, ocenění – Nejkrásnější kniha roku. V současné době doprovázejí moje obrázky především pohádkové knížky pro děti. Těžšíste mě současné tvorby je především ve volné a grafické tvorbě.

Kdy začaly vaše cesty po světě?

V roce 1981 jsem dostal fantastickou nabídku od profesora Jelínka. Vzkázal mi, abych jel s jeho expedicí na Saharu. Cílem expedice byl průzkum skalních rytin z neolitu. Na výpravu jel kromě mě samozřejmě i fotograf. Okolnosti reprodukce skalních rytin a kresb mohou být prostorově komplikované. I letmé zážitky může často dobře zachytit jen malíř. Jsem přesvědčen, že malíři mají své místo v expedicích i dnes, v době dokonalé fotografické techniky. Technice totiž chybí lidský rozměr. Malíř dává informací svůj vlastní osobní názor. A jeho informace doplňují celek. Expedice do nitra saharské pouště byla dokonale připravena, záštitu nad ní převzalo UNESCO. Náš pobyt v africké poušti byl pro mě velmi objevný. Poprvé v životě jsem zažil, když černé děti přecháží před prvním bělochcem, kterého kdy spatřili. Navštívili jsme negerské oázy. Byli jsme jediní, kteří jsme se zde mohli pohybovat s ozbrojeným doprovodem.

Po Africe vás přilákala Indie a Nepál.

Ano. Spíkal to asi můj dlouholetý zájem o buddhismus a divokou přírodu. Tuto oblast jsem navštívil dvakrát. Nemůžu zapomenout na trek údolím Kálí Gandakí. Absolutní samota. V nádherných leších jsem se poprvé setkal s langury. Právě kvetly rhododendrony. Všude visely girlandy květů. Náhle údolí ovládlo hrombítití, spustil se prudký liják a bušily kroupy. Po bouřce ležely na zemi metráky kroupy. Fascinující Boží tělo. Seděl jsem a vychutnával úžasná divadla přírody. Znenadání ke mně přisedl

svatý muž – sádhú. Půjčil jsem mu svůj dalekohled, držel něco podobného v ruce poprvé, a z moudrého starce se stalo dítě.

V Nepálu mě však nečekaly pouze krásné zážitky. V rozptýl dvou let jsem podvakrát navštívil okolí Pokhary. Poprvé mě uchvátila příroda, pobýval jsem nějakou dobu v jedné vesnici a stal se místním šamanem: léčil jsem všechno, od bolesti hlavy až po nejruznější zranění. Za dva roky jsem na stejném místě nenašel jediný strom. Absolutně všechno padlo za obět budování jakési silnice. Přisahal jsem si, že se do Nepálu už nikdy nevrátím.

V Indii jsem si nenechal ujit i kulturní město Varanáší, ale o indických příbězích vyprávím nerad. Indie – to byl pro mě sled neuvěřitelných zážitků a pocitů. Je těžké je vyjádřit, jsou bytostně soukromé. Dokonale jsem tam však poznal, co to je bytostný strach, absolutní nadšení i úzkost z nemoci.

Vaši zemí zaslibou se ovšem stala Amazonie.

Stal jsem se jedním z tří stálých členů expedice zoologického oddělení Moravského zemského muzea, která si za cíl svého bádání zvolila pralesy Orinoka. Stálými účastníky je zoolog Miroslav Še-

Je to krásné utuření. Stále vlhké papíry ve skicárce, pastelky a barvy střídavě rozměně tropickými líjky, střídavě tající ve vražedném vedru. Ale mohu zachycovat fantastickou, bohatou, nespoutanou krajinu, malovat ptáky nesukutečných tvarů a barev, kreslit mohutné anakondy, krokodýly a kajmany, kapybary, pásovice, ryby, jaguáry, vydry, želvy, tapíry... divočina je pro mě to nejdůležitější. Venezuelsko-kolumbijské savany, horní Orinoko, llanos ohraničené řetězem And a Guayanskou výsočinou, divočina Ekvádoru – tam jsem našel svůj ráj.

Některé latinoamerické státy jsou považovány za značně nebezpečné.

Samozejmě. Všude číhá nebezpečí, které však ani tak netkví v přírodě, nýbrž v lidech. Je to divoká země. Stále se možná únosy bělochů kvůli výkupnému. To mi ovšem náladu nekálí. V odlehklých končinách mám neuvěřitelně silný masivní estetický dojem, působí na mě ekologická energie. V jihoamerické di-

Cestovatelské expedice v minulosti často doprovázeli malíři. V časech, kdy svět ještě neznal fotografický aparát, to dokonce bývalo téměř pravidlem. A tak obdivujeme kresby Elishi Kenta Kanea z arktických končin, stejně jako obrazy Julia Payera.

Své objevné cesty dokumentoval nejen perem, ale i štětcem, sám Samuel Hearn. Malíř Georg Catlin maloval obrazy z dobrodružných cest La Salla. Z roku 1858 se dochovaly akvarely Johna Whita, který byl vůdcem kolonie na Roanoke a dědečkem Virginie Darové, prvního bělošského dítěte narozeného v Americe. Alfred Jacob Miller, Charles F. Wimar a Karl Bodmer zachytili na svých plátech mizející slávu prérijních indiánských kmenů přímo v jejich táborech. Nadaným ilustrátorem byl i legendární cestovatel po Asii – Sven Hedin. S rozvojem fotografické techniky však sláva expedičních malířů pohasla. Opravdu?

JAN DUNGEL: DIVOČINA JE NEJDŮLEŽITĚJŠÍ

Působím jako pohodář a strach umím skrývat. Při mnohých dramatických příbězích jsem samozřejmě strach měl. Jednou jsem šel v Ekvádoru u lovců lebek v indiánském kmeni Suar. V noci jsem spal stranou v hamace. Za tmy jsem pocítoval silný strach, vždyť jsem věděl, že indiáni nemají bělochy v lásce. A také jsem si moc dobře uvědomoval, že hamaka je vlastně dokonalá past.

Podruhé jsem tam byl s kamarádem. Chtěl jsme si vyfotit krajinu z vápenčovéhoBradla. Když jsme se vraceli, setkali jsme se s cizími indiány. Něco na nás křičeli, potom vytáhli pušky a mačety. Vyrazili jsme po svahu a skočili ze skály dolů, abychom se dostali k silnici. Přítel si po doskoku jeden kotník vymkl, druhý zlomil.

O minulých Vánocích jsme byli s manželkou Evou na stolové hoře – tepui Yapakaná v pusté venezuelské Amazonii. V této oblasti se nachází zlato, které hledají ilegální zlatokopové – garim-

hladiny cukru, hypoglykémie. Zachránila mě plácačka rumu. Za chvíli jsem skákal jako kamzik.

Amazonie je proslulá obrovským množstvím hmyzu. Zvláště bodavého.

Nebezpečné jsou muchničky a v savanách zase spousta vos, některé napadají až vášnivě. V sušších oblastech v pralesních horách jsou nepříjemná klíšata. Mivali jsme na třech stovky zapitých trapičů, oskrabujeme je mačetami. Nejlepší medicínou je meruňkovic a jódy. Jakoukoliv ranku ihned jódujeme. Jako kluk jsem měl alergii na včelí bodnutí. Když mě na Orinoku popíchaly divoké včely, prožil jsem chvíli hrůzy. Kamarádi mi pomohli. Měl jsem pocit tiché divočiny.

Jak vypadají vaše návraty domů?

Legračně. Pobyt v Amazonii vyžaduje tisíce automatických úkonů. Když se jdu například vyčurat doma na zahrádce, klepu na šefík, abych vyplásl jedovaté hady.

A jaký je váš poměr k hadům?

Jedovaté hady zrovna nemiluju, mám k nim zábrany. Naopak mě fascinují velcí skrčiči. Anakondy přímo vyhledávám.

Z našeho rozhovoru vyplývá, že vaše sny a plány jsou už natrvalo zakotveny v divočině Latinské Ameriky.

Už chystám itinerář své další jihoamerické malířské cesty. Chtěl bych podrobně projit Ekvádor a Peru a autenticky zopakovat objevnou cestu německého přírodovědce Alexandra von Humboldta. Mnoho štěstí a díky za rozhovor.

POSTSKRIPTUM

O svých cestách Jižní Ameriky vydal malíř Jan Dungel knihu „Tam, kde loví jaguár“, kterou doprovodil svými nádhernými obrazy. Dungel také shromáždil ze svých cest impozantní kolekci kreseb ptáků a zvířat, které vznikaly přímo v terénu. Přestože o kupce není nouze, Jan Dungel stále ještě s jejich prodejem váhá.

JAROŠLAV MONTE KVANSNICA
Kresba: Jan Dungel
Foto: Michaela Dvořáková

Hledám společníka(y) na dvouměsíční cestu severní Kanadou v červnu až srpnu 2000
telefon: (05) 02 41 03 46
Jiří Říha
Říčanská 1080
665 01 Rosice u Brna

Na ilustraci Jana Dungela je krokodýl orinocký, který je považován za jednoho z největších a nejmohutnějších zástupců řádu krokodýlů. Dorůstá údajně téměř osmimetrové délky. Obývá říční oblast Orinoka. Skutečně velcí plazi jsou však již velmi vzácní a vyskytují se ojediněle také v oblasti Llanos. Indiáni se krokodýlých obřů obávají a místům, kde se dosud vyskytují, se důsledně vyhýbají.

bela, Antonín Prouza a já. Amazonie je můj ráj. Okřídlených bych řekl: šíp buddhismu, který byl vystřelen v Indii, mě zasáhl v Amazonii. Amazonie – to byla láska na první pohled a dotek, už jsem tam byl šestkrát. Indie se pro me stala velmi neuvěřitelné kultury. Amazonie znamená neuvěřitelné přírody. Rozhodl jsem se, že budu do Amazonie jezdit na tažtá místa. Nechci být turistou, chci pochopit Genia loci. Vědět o bouďe, kde dostanu kávu, znát spolehlivého lodníka se štíhlo lodi, rozumět si s indiánskými průvodcem. Vracet se s důvěrou, objevovat, malovat, chápat...

Tahat se s výtvarným materiálem zřejmě není legrace.

vočím jsem změnil svůj názor na malování. Naučil jsem ve vodě čist poselství a začal malovat úplně jinak. Začal jsem malovat vodu a odrazy, zrcadlení.

Co vám přináší malování v přírodě oproti ateliéru?

Extatický zážitek. Malování v terénu na břehu řeky mi dává obrovské uspokojení. Lehce hrozivá samota, neustále se něco děje. Na výpravě zhubnu deset kilo a přibíru deset kilogramů pohody. V ateliéru malíři zvířata obkresluji jeden od druhého, a tak „vytvářejí“ nové druhy. Setkání se skutečným zvířetem v jeho biotopu přináší kompletní informace.

Měl jste na expedicích v divočině občas strach?

peiros. Jsou velmi nebezpeční. Člověk musí po celých čtyřicet hodin dne udržovat určitý bezpečnostní režim. Snídal jsem tehdy na posledním přítoku říčky těsně před pochodem ke stolové hoře, Eva, indiánský průvodce a já. Ze zátočiny náhle vyplula loďka. Náš indián skočil po pušce, v lodici seděl garimpeiro. Všechno dopadlo dobře a nakonec jsme část cesty pokračovali s garimpeirem. Zlatokop mě však varoval: „Schovej ten dalekohled, nebo tě můj kamarád z úkrytu zastřelí!“ Říkal jsem si, proboba, kam tu svou ženskou vlastně taháš. Při výstupu na Yapakaná jsem totálně zkolaboval. Na skalním převisu mě zklátila absolutní slabost a vyčerpání. Způsobil to pokles

KATMAR

BIKE CENTER

velkoobchod & maloobchod TIOGA
Praha 6, Pod Baštami 3
50 m od Metra "A" - Hradčanská
tel./fax: 02/33322587
Otevřeno: Po-St+Pá: 9-18
Čt: 9-20, So: 9-12

TIOGA

ŠPIČKOVÉ

MTB

KOMPONENTY

PRO PRAVÉ

DRSŇÁKY

BLÍŽÍ SE MISTROVSTVÍ V HORSKÉM ORIENTAČNÍM

O víkend 6.–7. listopadu 1999 se u Nových Hradů v Novohradských horách uskuteční mezinárodní mistrovství České republiky v horském orientačním běhu s názvem International Czech Mammut Mountain Marathon Orienteering. V rámci mistrovství proběhne rovněž armádní přebor ČR. Část závodu se poběží v přírodním parku Nordwald v Rakousku.

Mistrovství pořádá Česká asociace rogainingu a horského orientačního běhu (ČAR) a mohou v něm startovat pouze její členové. Těmi se můžete bezplatně stát při prezentaci. V rámci akce proběhne i veřejný závod pro příchozí, kteří nemusí být v asociaci. Prezentace bude 5. 11. od 18 do 22 hodin a 6. 11. od 7 do 8 hodin v hotelu Máj v Nových Hradech. Přihlášky můžete posílat do 16. 10. na adresu: Karel Stach, Krčínova 52, 370 11 České Budějovice. E-mail: mcz@stach-

sw.cz. Startuje se v kategoriích po dvojicích muži, ženy, mix.

Horský orientační běh je sport, který v posledních letech získává na popularitě a zaznamenává, alespoň u nás, zajímavý vývoj. Svědčí o tom upřesňování terminologie i dosud nevykřystalizovaná struktura závodů u nás i na mezinárodní úrovni. V zahraničí se pro tento sport, o němž jsme vás v Dobrodruhu již několikrát podrobně informovali, používá termín „mountain marathon orienteering“, u nás se zase přechází k termínu „sportovní trekking“. Evropský pohár v této disciplíně zatím příliš nefungoval, protože západní závodníci nenavštěvovali pro ně okrajové závody. Nejprestižnějšími akcemi v Evropě proto zůstávají dva závody v zemích, kde se o tomto sportu daří nejvíce – ve Francii, kde pořádají známý IGN Raid Francital, a ve Švýcarsku, kde se běží Mammut Mountain Marathon. Naši borci se drží blízko světové špičky, protože dvojice J. Gajda–P. Ditrých obsa-

dila ve Švýcarsku výborné třetí místo a mix J. Šumbera–J. Hauerlandová ve Francii šesté místo.

Na domácí scéně je neaktivnějším klubem moravský Gemma Marathon Orienteering (GMO), který ročně pořádá dva významné závody. Poslední z nich se uskutečnil

9.–10. 10. na Vizovických vrších pod názvem Gemma Marathon Orienteering. Tyto závody jsou letos zařazeny do české–slovenského poháru pětí závodů „Carpathia Rex“, o němž jsme vás rovněž informovali.

Pro případné zájemce o tento sport otiskujeme adresu České asociace rogainingu a horského orientačního běhu, která je: Pod Vrchem 69, 312 07 Plzeň, tel. 019/60930, fax 019/527638, e-mail: tomas.prokes@top.cz.

Mimořádně, asociace vypisuje konkurs na pořádání mistrovství ČR v rogainingu 24.–25. června 2000 a mistrovství ČR v horském orientačním běhu 4.–5. listopadu 2000. Dva tradiční závody GMO proběhnou v roce 2000 v březnu (Brutus Extreme Orienteering) a v říjnu (Gemma Marathon Orienteering).

– mk –

MISTROVSTVÍ SVĚTA 2002 V ROGAININGU BUDE V ČECHÁCH!

V červnovém e-mailovém hlasování jednotlivých předsedů členských organizací Mezinárodní federace rogainingu (IRF) jednoznačně zvítězila poměrem hlasů 10:2 kandidatura České asociace rogainingu a horského orientačního běhu (ČAR) na uspořádání 5. mistrovství světa v rogainingu v roce 2002. Protikandidátem byla Arizona.

O rogainingu jsme vás v Dobrodruhu již rovněž podrobně informovali (reportáž z mistrovství světa v Kanadě v roce 1998 vyšla v DB č. 6/98).

Čtvrté mistrovství světa v tomto sportu proběhne 10. 1.–3. 2. 2000 na Novém Zélandu. Vzhledem ke značným cestovním nákladům lze proto počítat pouze se symbolickou účastí českých borců. Účastnit by se jej měla pravděpodobně skupina ultravýtrvalců kolem Tomáše Ruska, který sem plánuje zájezd. V rámci zájezdu se chce 23.–29. 1. zúčastnit rovněž New Zealand Volcano Ultramarathonu (viz DB č. 2/99).

– mk –

HOROLEZECKÁ ŠKOLA – ČESKÝ RÁJ

VÁM NABÍZÍ

KURZY HOROLEZECTVÍ

HOROLEZECKÁ PRŮVODCOVSKÁ ČINNOST

MGR. JIŘÍ ODOHA, RYBNÍ DŮL 754, 294 01 BAKOV N. JIZEROU, TEL.: 0329/781453

JISTĚ S KOMPETENTNÍM PARTNEREM

SPORT ČESKÝ RÁJ

HOROLEZECKÉ A OUTDOOR VYBAVENÍ – MALO I VELKOOBCHOD

ODBOBNÝ PORADENSKÝ SERVIS ○ SLEVOU 3–10 %

NERUDOVA 616, 293 01 MLADÁ BOLESLAV, TEL.: 0326/723384
(VCHOD Z ČECHOVY ULICE, 250 M OD AUTOBUSOVÉHO NÁDRAŽÍ)

Nabídka horolezecké školy **ADRENALIN SPORT**

Partner OEAU, sekce Innsbruck-Lyža nad Labem

Zima:

lezení v ledu Rakousko
zimní horolezectví V. Tatry, T. Gebirge
sněžnice Totes Gebirge

Léto:

skalky víkend, kempy Tábor, Arco
lezení v horách V. Tatry, Hochschwab,
výcviky na ledovci, individuální výstupy
železné cesty Dolomity, Východní Alpy
trekking Kanada (Banf, Jasper)
expedice Kavkaz, Ťan-Šan
výstupy na vrcholy Východní Alpy

Kontakt:

Partyzánská 2496
390 03 Tábor
tel./fax: 0361/344 85 (záznamník)
e-mail: adrenalina@mbox.vol.cz
http://www.tabor.cz/adrenalina/

!! Prodej jízdních kol na splátky a bez ručitele !!

Nákup kvalitního trekkingového či horského kola není jistě každodenní záležitost. Chceme-li, aby kolo dobře sloužilo, musíme sáhnout hlouběji do kapsy, což obzvláště v dnešní situaci není nejpříjemnější. Proto nás zaujala nabídka, se kterou přichází pražský cykloobchod Katmar. Ptali jsme se přímo u zdroje:

„Leasing jsme zavedli již v únoru, ale od začátku září máme ještě výhodnější podmínky. Především u kol, které mají financovanou částku nižší než 30 000 Kč (prodejní cena minus akontace), nepotřebujete vůbec ručitele, což je v Čechách úplná novinka. Spolupráce s kvalitní leasingovou společností nám umožnila nabídnout ještě výhodnější leasingové koeficienty a zálohové platby. Akontace může být již od 20 % (dříve 30 %), takže si od nás můžete odnést kolo například za 35 000 už při zaplacení 7000 Kč. Na druhou stranu minimální financovaná částka se snížila na čtyři tisíce, tzn. na leasing můžeme prodávat kola již od 5000 korun. Navíc se celé vyřízení leasingu dá zvládnout za cca 3/4 hodiny u nás v obchodě.“

Jak to tedy celé probíhá a co k tomu zákazník potřebuje?

Je třeba mít s sebou občanku a jeden další doklad (rodný list, pas, řidičák nebo zbrojní pas). Dále potřebujete potvrzení zaměstnavatele o výši výdělku a doklad o platbě nájemného (nebo telefonu, el. energie). Místo potvrzení o příjmu je možné použít daňové přiznání či důchodový výměr. V Katmaru si vyberete kolo, eventuelně si ho necháte pro sebe upravit. Obsluha s vámi vyplní návrh smlouvy, který zašle faxem na leasingovou společnost. Po přibližně čtvrthodině přijde odpověď a zbývá pouze podepsat předávací protokol, složit zálohu a můžete vyrazit na první vyjíždku. Jak vidíte, je to velmi rychlé a jednoduché. Navíc, pokud máte nějaký dotaz či problém, je vám k dispozici naše Nonstop infolinka 0603–725893. V pracovní době pak telefon 02/33322587 (Po–St, Pá 9–18, Čt 9–20, So 9–12), nebo vás informují přímo v prodejně KATMAR, Pod Baštami 3, Praha 6.

**Trekkingová, horská či freestyleová kola
můžete získat již po složení
20% zálohy v naší prodejně**

KATMAR

BIKE CENTER

Pod Baštami 3, Praha 6 (70 m od metra „A“ Hradčanská, směr Hrad)
tel. 02/33 32 25 87
Otevřeno: Po–St, Pá: 9–18, Čt 9–20, So 9–12
Non-stop infolinka 0603–725893

INSTINKTIVNÍ „KOCOUR V PYTLI“ V LETOHRADĚ

Jen málokdo by uhodl, že se pod tajuplným názvem „Kocour v pytli“ skrývá již druhý ročník závodu v instinktivní lukostřelbě, který je současně i celorepublikovým setkáním amatérských lukostřelců z řad šermířů, bojovníků fantasy, indiánů a traperů, trempů i rekreačních lukostřelců. (Instinktivní se nazývá lukostřelba s dřevěnými luky bez mířidel.)

Ve dnech 10. až 11.9.99 jste mohli být svědky tohoto neobvyklého klání v areálu tábora Ráj v Letohradě-Kuncčicích, kde se tento závod uskutečnil. Od pátku se z letohradského nádraží troušily směrem k Ráji postavy v rozmanitých dobových kostýmech – šermíři, trapeři, indiáni, zkrátka lučičníci všech dob a kontinentů.

Pro účastníky bylo připraveno ubytování v chatkách, včetně umývárny a sprch s teplou vodou – pro některé „drsnáky“ až nevidaný přepych, příjemné překvapení pro nedůvěřivé manželky závodníků. Kapacita tábora ovšem stačila i na neurčité množství poštěkavců a dokonce i pro koně.

Loňská parta se sešla takřka celá a s novými nadšenci, ze všech koutů republiky, startovalo letos bezmála čtyřicet lukostřelců, včetně čtyř žen.

Kocour v pytli je výjimečný také svým posláním. V tomto závodě nejde jen o lučičnickou výkonnost. Účelem celého klání je vzájemně se poznat, porovnat svoje zbraně se „zbraněmi nepřátele“, ověřit si svoji všestrannost a smysl pro humor. Dokladem toho je i skutečnost, že první cena, funkční replika gotické kuše, byla losována mezi všemi soutěžícími. Ale ani skvělé výkony nebyly opomenuty. Na ty nejlepší čekala řada hodnotných cen. Luky, šípy, tašvice, malovaný štít, kopy a další. Vše z dílny organizátora závodu a výrobce luků a šípů Jiřího Prokopce. Celkem bylo oceněno třináct závodníků.

Samotný závod tvořilo mnoho disciplín, z nichž některé byly tvrdým oříškem i pro zkušené instinktivní lukostřelce. Prověřily jejich všestrannost, obratnost,

motoriku a hlavně psychickou odolnost. Střelba vleže, vsedě, ve stoji na vratké kladě nebo kolmo dolů ze strážní věže, nepatří zrovna mezi obvyklé. Zkuste si například zamířit na cíl s trestaneckou koulí na ruce nebo se vyhoupnout do sedla tělocvičného koně s kolečky, tažného partou siláků cestou necestou. Ani střelba z kánoe nepatřila k nejsnazším úkolům. Mnozí okusili pádlování ve vratkém plavidle poprvé v životě, natož z něho střílet.

Závod prověřil i znalost vlastního luku každého lučičníka, kdy bylo nutné zasáhnout danou plochu střelbou obloukem do vzduchu. Opravdu velkým zážitkem byla i stopašská soutěž. Na trase vedoucí lesem mezi kaňony musel závodník prokázat svůj pozorovací talent, najít ukryté terče a zasáhnout. Vše probíhalo

v časovém limitu, což prověřilo pohotovost a psychiku soutěžících a nikomu nezbylo mnoho času na otálení.

Překvapením byl i samotný nedělní „Kocour v pytli“. V této disciplíně se vytvořily dvojice, kdy jeden ze závodníků měl přes hlavu pytel a druhý ho slovně naváděl při míření na terč. Tato soutěž byla tajně připravená pro Ládu Káču řečeného „Indián“ a jeho synka, kteří se svou partou v loňském roce nasadili latku závodu hodně vysoko. Ovšem ani tentokrát se nedali zaskočit a opět předvedli vynikající sportovní výkony a z letošního Kocoura si odváželi vavříny vítězství.

Vloženo soutěží byla pro zájemce střelba s holou kuší a jak se zdá, nebylo to naposledy. Večer bylo možné shlédnout videozáznam loňského „Kocoura“, posedět s kytarou u táboráku.

O hladově žaludky všech zúčastněných se neúnavně staral Kája s Luckou.

Na závěr si všichni řekli, že se za rok jistě znovu sejdou, a tak, máte-li sportovní ducha a smysl pro humor, nenechte si ujít příštího „Kocoura“.

– dou –

DLOUHÉ BĚHY – HISTORIE A SOUČASNOST

Vytrvalostní běh je jedním z nejpřirozenějších pohybů člověka. Již pravěcí lovci běhali za potravou, zemědělci

sháněli dobytek a všichni překonávali velké vzdálenosti při kmenových stěhováních či dobyvatelských výpravách.

Zlom nastal s usazením kočovníků ve městech a všich, kdy ochabovala všeobecná potřeba běhu a pěšino překonávání velkých vzdáleností. Běžeckí pak byli vyhledáváni především jako rychlí poslové. V antice byli známí řečtí mladíci, kteří byli od dětství trénováni jako vojenští kuryři či poštovní poslové. Běhali s lukem či kopím a jedním z těchto běžců byl známý Philippides, jenž r. 490 př. n. l. změnil po uběhnutí vzdálenosti z Marathonu do Atén po bitvě u Marathonu. Tento běžec uběhl také z Atén do Sparty (218 km) za méně než dva dny. Pěší posly používali také Římané, jejichž bohatí měšťané si vydržovali vlast-

ní posly, většinou otroky. Z Říma pochází rovněž první zprávy o závodech na dlouhé běhy. Některé závody se konaly na závodní koňské dráze asi 700 m dlouhé a při jednom závodě vítěz urazil 236 km.

Po roce 1000 n. l. se zprávy občas zmiňují o královských zpravodajích v Anglii, ve 14. století si takovéto zpravodaje pořizovala dokonce i města. Pěšáci byli levnější než jízdní posli a v některých případech, při špatném stavu cest, dokonce i rychlejší. V 15. století je pěších poslů používáno i v jiných evropských zemích. V té době byli běžeckými schopnostmi proslulí zejména Baskové

ve Francii, Irové v Anglii a Peršané v Turecku.

Běžeckí poslové ztratili svůj význam v 18. století při budování kvalitních silnic. V tomto období již běhali běžci na dlouhé tratě v Anglii téměř výhradně závodně o ceny. Zpočátku bylo motivací získání poslovského místa, ale pak se závody staly předmětem zábavy a zásek majitelů poslů. Až později byli poslové nahrazeni profesionálními závodníky, kteří nebyli vydržováni jako poslové, ale živili se sami. Počátkem 19. století tak byly položeny základy moderních extrémních běžeckých závodů. Zvýšený zájem o silniční výkony přináší v Anglii nově zbudovaná síť silnic s mlínkou, jež tyto výkony umožnila vzájemně porovnávat.

Zvýšený zájem o profesionální běh se projevil i v superdlouhých bězích. Exploze výborných výkonů na těchto dlouhých tratích přišla v letech 1870–1885. Charlie Rowell z Anglie dosáhl tehdy fantastického výkonu v běhu na 24 hodin (přes 241 kilometrů). V tomto období byla rovněž překonána hranice 1000 km při šestidenním běhu Jamesem Albertem z USA.

Amatérský sport se oficiálně oddělil od profesionálního v Anglii v roce 1880

► Pokračování na str. 7

Yannis Keuros, světový rekordman v běhu na 24 hodin – 303,506 km.

Miloš Škorpil, jeden z nejlepších českých ultravytrvalců (24h – 230 km, 48h – 314 km).

Vývoj nejlepších českých výkonů v běhu na 24 hodin

Výkon v kilometrech	Jméno	Místo	Datum
215,000	Molata Břetislav, TJ Vítkovice	Dobříš	19. 9. 1975
245,347	Molata Břetislav, TJ Vítkovice	Ostrava	16. 9. 1977
251,510	Seitl Otto, Slavoj Bruntál	Hostivice	14. 9. 1985
255,680	Kubeček Vladimír, Spartak Police n.M.	Žilina	12. 9. 1987
257,965	Tuhovčák Milan, Maratón klub Ostrava	Basilej	1. 5. 1993
263,144	Rusek Tomáš, LoRK Brno	Lille	30. 8. 1998

Nejlepší české výkony na 24 hodin (jeden výkon od závodníka)

Výkon v kilometrech	Jméno	Místo	Datum
263,144	Rusek Tomáš, LeRK Brno	Lille	30. 8. 1998
257,965	Tuhovčák Milan, Maratón klub Ostrava	Basilej	1. 5. 1993
255,680	Kubeček Vladimír, Spartak Police n.Metují	Žilina	12. 9. 1987
251,510	Seitl Otto, Slavoj Bruntál	Hostivice	14. 9. 1985
245,347	Molata Břetislav, TJ Vítkovice	Ostrava	16. 9. 1977
240,00	Kocourek Jaroslav, Brno	Anglie	10. 1997
238,823	Solníčka Petr, Vagonka Česká Lípa	Lille	30. 8. 1998
233,174	Dědina Jiří, Mariánské Lázně	Kolín nad Rýnem	1997
232,910	Tyahr Jiří, AC Pardubice	Courcom	21. 9. 1996
232,250	Přivratský Zdeněk, Ultramaratón Český Krumlov	Basilej	1. 5. 1993
230,094	Škorpil Miloš, AC Praha	Basilej	30. 4. 1994

Vývoj nejlepších světových výkonů v běhu na 24 hodin

Výkon v km	Jméno a původ běžce	Místo rekordu	Datum
180,246	Weston Edward, USA	USA	13. 6. 1871
185,074	Weston Edward, USA	USA	11. 5. 1874
186,683	Weston Edward, USA	USA	23. 4. 1875
193,121	Vaughan Harry, Anglie	Anglie	9. 3. 1876
194,547	Crossland Peter, Anglie	Anglie	12. 9. 1876
205,493	Howes Billy, Anglie	Anglie	23. 2. 1878
214,143	Hazell George, Anglie	Anglie	22. 4. 1879
235,194	Rowell Charlie, Anglie	Anglie	1. 11. 1880
241,762	Rowell Charlie, Anglie	USA	27. 2. 1882
245,114	Newton Arthur, Rhodesie	Kanada	4. 4. 1931
256,400	Hayward Wally, JAR	Anglie	22. 11. 1953
259,603	Bentley Ren, Anglie	Anglie	4. 11. 1973
261,204	Barner Park, USA	USA	2. 6. 1979
264,108	Beussiquet Jean, Francie	Anglie	12. 10. 1980
272,624	Beussiquet Jean, Francie	Švýcarsko	3. 5. 1981
274,480	Dewdle Dave, Anglie	Anglie	23. 5. 1982
274,715	Gaudin Bernard, Francie	Francie	14. 11. 1982
284,853	Keuros Yannis, Řecko	USA	8. 11. 1984
286,463	Keuros Yannis, Řecko	USA	28. 9. 1985
303,506	Keuros Yannis, Řecko	Austrálie	říjen 1997

Jaroslav Kocourek, náš špičkový ultraběžec, držitel světového rekordu v běhu na 48 hodin (423,262 km).

➔ **Dokončení ze str. 6**
 a byly stanoveny amatérské řady. Již v roce 1896 byli tři nejlepší amatérští běžci vyloučeni z řady pro pobírání peněžitých odměn. Amatérské výkony té doby zaostávaly za profesionálními, které se tehdy dostaly na špičkovou úroveň a zvláště u velmi dlouhých tratí jsou srovnatelné s výkony dneška. Nejlepšími amatérskými výkony minulého století zůstal výkon Johna Fewlera Dixona na 50 mil (asi 80 km) 6:18:26 z r. 1885, na 100 mil mezičas Jamese Aunderse 17:36:14 z r. 1882 při nejlepší amatérské 24hodinovce 193,373 km.

Začátkem 20. století přichází éra Olympijských her a úpadek profesionálních závodů, ale i amatérských na vzdálenosti přesahující délku maratónu 42,195 km.

BĚH NA 24 HODIN

Běh na 24 hodin představuje dnes klasickou závodní disciplínu dlouhých běhů. První 24hodinový závod byl uspořádán r. 1806 ve Velké Británii. Další závody v 19. století byly pořádány v USA, Austrálii, Kanadě. Většina účastníků těchto závodů byli profesionálové.

První moderní čtyřadvacetihodinovka byla uspořádána v londýnském Metaparku, na níž byl r. 1953 překonán nejlepší světový výkon (256,4 km). Další závody se konají r. 1963 na Novém Zélandu, r. 1973 v Itálii a JAR. V roce 1975 se koná první „turistická 24hodinovka“ v Čechách, které předcházely zajímavý vývoj: do začátku šedesátých let byly u nás veškeré chodecké a běžecké pokusy o tratě delší než 50 km považovány za nebezpečné bláznovství. Zlom na-

Jedni z nejlepších světových ultravytrvalců. Zleva T. Rusek, T. Possert (USA), V. Dvořáček a M. Škorpiľ.

Nejlepší české výkony v běhu na 48 hodin

433,384 km	Tomáš Rusek
423,262 km	Jaroslav Kocourek
372,808 km	Vlastimil Dvořáček
334,850 km	Petr Solnička
314,498 km	Miloš Škorpiľ
306,580 km	Jindřich Laky

Nejlepší české výkony na 100 km (jeden výkon od závodníka)

Výkon v kilometrech	Jméno, oddíl	Místo	Datum
6:17:56	Kameník Václav, SCHZ Lovosice	Grünheide	3. 4. 1982
6:25:19	Jelínek Jiří, Slezan Frýdek-Místek	Amiens	15. 10. 1995
6:47:33	Rusek Tomáš, Moravská Slávia Brno	Kaliaz	24. 10. 1987
6:48:38	Cviček Karel, SCHZ Lovosice	Košice	7. 11. 1976
6:52:33	Miko Miroslav, SKP Ostrava	Amiens	19. 10. 1991
6:56:46	Gondáš Ondřej, TYNA Praha	Winscheten	18. 9. 1993
6:57:05	Drahorád Ivo, Slavoj Stará Boleslav	Amiens	24. 10. 1992
6:58:00	Králiček Pavel, Chemie Praha	Bilovec	26. 5. 1984
6:59:06	Němec Ondřej, Prusinovice	Cleder	25. 8. 1996
7:01:18	Doležal Miroslav, Lokomotiva Přerov	Košice	5. 11. 1978

stal kolem r. 1965. Začaly první stovky, Přeice a různé „šlapoty“. V r. 1973 se konal 1. ročník pochodu Vřesová-Lidice s nejdelší trasou 170 km. V té době se začaly v Dobříši pořádat dálkové pochody na 100 mil a tam také vznikl nápad uspořádat již zmínovaný závod.

Výraznými osobnostmi těchto závodů byli na začátku 80. let Francouzi Bousoiquet a Oaudin, kteří startovali na této trati i vícekrát ročně a v určitých obdobích byli i držiteli světových rekordů. Od r. 1984 je bezkonkurenčně nejlepším světovým běžcem Rek Yannis Keuros, který je držitelem světových rekordů na dráze i mimo ni a dokonce drží také nejlepší světový výkon v šestidenním běhu (1032,868 km).

JAN SOUREK

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE:

- ❖ Canyoning v Rakousku
- ❖ Reportáž ze speleologické záchranky v Moravském krasu

Nepromokavost a prodyšnost oděvů s volně vloženou membránou

Použití volně vložené membrány v outdoorovém oblečení není úplnou novinkou. Tyto oděvy, tzv. „LINER“, vyrábí řada západních firem. Konstrukce s volně vloženou membránou má firma SPORT SCHWARZKOPF v.o.s. chráněnou jako uživatelský vzor pro Českou republiku. Firmu SPORT SCHWARZKOPF v.o.s. vedly zážitky z výrobě oděvů s volnou membránou ekonomické důvody, níže kupní síla našich občanů a zároveň snaha vytvořit vysoce funkční outdoorový oděv za přijatelnou cenu. Ceny zejména třívrstvých lamínátů jsou totiž vyšší než ceny za nákup zátěrové látky a vlastní membrány. Časem si však naše firma, po získání zkušeností s tímto oblečením, začala stále více upřesňovat i další výhody volně vložené membrány a začala jí věnovat mnohem větší pozornost než jiné firmy. Začala toto oblečení systematicky testovat a postupně vyrábět stále větší množství tohoto oblečení tak, jak roste zájem a počet spokojených uživatelů.

Počesze začala firma kromě klasicky používaných těžkých vnějších materiálů používat i velmi lehké, vysoce prodyšné a pouze vodoodpudivé materiály. Toto outdoorové oblečení si přes počáteční neúspěchy získalo velkou popularitu jako nejprodyšnější nepromokavé bundy a kalhoty (DOSTY Q3, MARTE Q3), velmi skladné, lehké a pro všechny cenově přístupné.

Firma SPORT SCHWARZKOPF v.o.s. rozlišuje v zásadě dva druhy oděvů s volně vloženou membránou. Vždy se jedná o kombinaci tří komponentů – vnější látky, membrány a perforované podšívky. Membrána a perforovaná podšívka jsou společně pro oba dva druhy. Odlišuje je teprve vnější materiál. V prvním případě je použito jako vnější materiál pevných nepromokavých zátěrových látek GELANOTS CORTING a ve druhém případě pouze vodoodpudivých, maximálně prodyšných a lehkých materiálů.

VLASTNOSTI A FUNKCE JEDNOTLIVÝCH VRSTEV – KOMPONENTŮ

Vlastní membrána – GELANOTS LINER – je polyuretanová hydrofilní neporézní membrána s parametry vodního sloupce 43 000 mm dle normy ISO 811 a prodyšností 33 000 g/m² (24 hod. podle normy ASTM E96-BW). Transport vlhkosti touto membránou je zajištěn chemickou cestou na rozdíl od porézních membrán. Unikáním je tato membrána svou schopností transportovat již zkondenzované páry.

Tato schopnost hydrofilní membrány je založena na principu přímých zkondenzovaných párů – kapky na vnitřní straně membrány a jejího následného odpaření na straně venkovní (při podtlakách, kdy na této vnější straně je nižší koncentrace vlhkosti a kapka se může odpařit – vyschnout – jinak není schopna membránu „opustit“). Vysvětlením nepromokavosti hydrofilní membrány je ten fakt, že k protažení vody skrze membránu

dovnitř oděvu je třeba vysokého tlaku (např. pro otvor 7µ až 50 atm), který v přírodních podmínkách nevznikne.

Membrána GELANOTS je vysoce elastická a odolná vůči poškození. Neláme se ani při nízkých teplotách, je velmi lehká a ekologická.

Membrána v systému plní nejdůležitější funkci, tzn. že převádí tělesné výpary do prostoru za membránou, jehož druhou stěnu tvoří vnější látka. Z tohoto prostoru je vlhkost odváděna dále z oděvu způsobem níže uvedeným. Vysoká funkčnost membrány je tedy přičinou, že tělesné páry nekondenzují ve spodních vrstvách oblečení a uživatel není obtěžován provlhlým prádlem ani při poměrně vysoké aktivitě. Zároveň je hlavním nositelem nepromokavosti.

Perforovaná podšívka je většinou polyamidová a perforovaná z důvodů šetření hmotností a z důvodu, aby se tělesné výpary dostaly bez zbytečných překážek co nejrychleji k membráně v podobě par. Jejím úkolem je chránit membránu zevnitř oděvu.

Nějvětší materiály plní v přeneseném smyslu funkci vnější ochrany relativně choulivě membrány a jsou nosnou kóstrou celého oděvu. Zvyšují rovněž hodnotu vodního sloupce, tedy nepromokavost celého oděvu (zejména při použití zátěrových materiálů). Uvedené parametry nepromokavosti jsou však hodnotou pouze volně membrány. Vnější materiály jsou zároveň nositeli designu oděvu. Jak bylo již uvedeno, je používáno těchto vnějších materiálů:

- těžší nepromokavé zátěrové materiály,
- maximálně prodyšné, pouze vodoodpudivé lehké materiály.

Nějvětší zátěrové látky GELANOTS CORTING jsou pro tyto účely voleny tak, aby i ony byly schopny kromě par transportovat rovněž i částečně zkondenzované páry dále z oděvu na jeho vnější stranu. Jsou to hydrofobní neporézní zátěry v kombinaci s hydrofilním neporézním zátěrem, u nichž transport probíhá mechanickou difúzí a chemickou absorpcí. Pravda, tento proces probíhá podstatně pomaleji, než je tomu u membrány, ale probíhá neustále. Pro uživatele je však důležité, že jeho tělo a spodní prádlo již není díky membráně v přímém kontaktu s touto vlhkostí. Nesetkali jsme se s případem, že by hromadění stěkájících částečně zkondenzovaných výparů do dolní části oděvu bylo nějak znatelné, natož aby obtěžovalo uživatele. Vždy při dešti stíká po okrajích bundy mnohem více vody a dělá výděl mnohem déle, než my se vidíme vysoce aktivně pohybovat. Taková je tedy praxe. Podrobněji-li však zátěrovou látku společně s membránou laboratornímu testu prodyšnosti, dočkáme se překvapivě opačných, tedy naopak nízkých hodnot naprosto neodpovídajících shora uvedenému efektu. A právě tato skutečnost se stala zdrojem mnoha dohadů, i když vysvětlení je velmi prosté. Podmín-

ky při laboratorním testu jsou naprosto rozdílné od praxe, protože již testujeme kompaktní vrstvu, zbaženou onoho tak důležitého volného prostoru mezi membránou a vnější látkou. Testujeme tedy prakticky dvovrstvý lamínát, u něhož spojením dvou materiálů dojde vždy k podstatnému snížení prodyšnosti a uvedený efekt se neprojeví.

Dalším zdrojem dohadů jsou některá tvrzení, že je nutno uvážit propustnost oděvu jako takového, tedy jinými slovy uvážit tu nejnižší použitou prodyšnost. Ale ani to by nebylo objektivní, protože z hlediska uživatele funguje oděv díky membráně a volnému prostoru mnohem lépe. Proto uvádí naše firma u těchto oděvů parametry vlastní membrány. Oděv v první fázi díky membráně pá-

sobí právě intenzitou shodnou s udáváním parametry prodyšnosti. Pravdou je, že to neplatí pro celý oděv jako celek. Domníváme se však, že pro vlastního uživatele je tento údaj rozhodující. Bylo praxí dokázáno, že je podstatný rozdíl v pocitu komfortu, obléčeme-li bundu pouze ze zátěrového materiálu a nebo tuto bundu, opatřenou ještě volnou membránou. Oděv s volně vloženou membránou prokazuje uživateli prokazatelně mnohem vyšší komfort z hlediska prodyšnosti. Proč se nejnižší použitou prodyšnost? Protože se nikdy nebylo objektivně, protože z hlediska uživatele funguje oděv díky membráně a volnému prostoru mnohem lépe. Proto uvádí naše firma u těchto oděvů parametry vlastní membrány. Oděv v první fázi díky membráně pá-

trná u některých výrobních snahách o co stíhově nejnedostupnější oblečení s minimalizací švů, bez zbytečného množství kapes a jiných parafitek. Bohužel ještě řada uživatelů tuto snahu správně nepochopila a necenila.

Většina výrobců oblečení s volnou membránou nevěnuje velkou pozornost švům na vnější látce a většinou je nezatehluje vůbec a spokojí se pouze se zatehlením švů u vlastní membrány. Proti tomuto postupu nelze nic namítnout, protože hlavně funkci nese membrána. Naše firma zatehluje v případě zátěrových materiálů i vnější látky z důvodů co nejvíce odlehčení membrán. Pravda, částečně na úkor prodyšnosti vnější látky a i ceny oděvu.

U této varianty je použito záměrně maximálně prodyšných lehkých a pouze vodoodpudivých materiálů. Úloha chránit uživatele před deštěm je zde svěřena pouze vlastní membráně, která zde hraje i významnou funkci termoozolační. Co se týče tělesných par, nemají tyto již po průchodu membránou prakticky žádnou větší překážku. Naopak! Díky prodyšnému vnějšímu materiálu je jejich odstranění z oděvu ještě umocněno prouděním vzduchu, zvláště při vyšší aktivitě a rychlém pohybu uživatele. U těchto oděvů je plně využito vysoké funkčnosti membrány a parametry membrány tedy platí pro celý oděv jako takový. Velkou výhodou těchto nepromokavých nepromokavých materiálů je jejich schopnost neuvěřitelně rychle vysušet a i promoučený vnější materiál proschně během několika minut, a to i přímo na uživateli. Prosychná je zvláště intenzivní při pohybu.

U této varianty oděvů nejsou zatehлены švy na vnějším materiálu. Technicky to není možné a bylo by to zcela zbytečné. Švy membrány však zatehluje jsou.

Na závěr bych rád podotkl, že firma SPORT SCHWARZKOPF v.o.s. udává na všech výrobcích parametry nepromokavosti a prodyšnosti. Tyto parametry jsou stanoveny na základě oficiálně stanovených testů a norem a jsou udávány a garantovány firmou TOMEN CORPORATION.

GELANOTS LINER
 Volně vložená membrána pod vnější látkou

Vodní sloupce:	43 000 mm H ₂ O
Prodyšnost:	33 000 g/m ² v 24 hod.

SPORT SCHWARZKOPF v.o.s.
 Městečko 124, 462 21, Světlá nad Sázavou, tel: 0321 212 44 44
 www.sport-schwarzkopf.com
 Tiskárna: argosprint

Národní park Torres del Paine, jehož pojmenování se odvozuje od žulových věží na obzoru.

V solné poušti Salar de Atacama najdete i obrovité písečné duny.

Dlouhá 4330 kilometrů a v průměru ne širší než 180 kilometrů je Chile sedmou největší zemí Latinské Ameriky (756 630 km²) s 14 milióny obyvatel. Její území se rozkládá ve třech světadílích, protože k ní přísluší trojúhelníkový výřez Antarktidy (1250 km²) a Velikonoční ostrov ležící v Oceánii. Měřeno podél poledníku je Chile nejdelší zemí světa. Nejvyšší horou je Llullaillaco (6739 m.n.m.) na chilskobolivjijské hranici.

Jméno Chile, v nejstarší formě Chili, lze odvozovat ze dvou původních indiánských jazyků. V aymarštině značí čili konec země, v kečujštině znamená čili chladný. Název jižní části země, Patagonie, se zrodil ze setkání Španělů s urostilými domorodci. Pro jejich nohy „patago“, na které si navlékali nestvrdné ponožky z tulení kůže, jim začali říkat Patagonci a jejich zemi nazvali Patagonií. Když karavely propluly Magalhaesovým průlivem, tak se za noc objevovaly podivné úkazy na levoboku – na pobřeží plamuly velké ohně. Námořníci proto nazvali tento ostrov „Tierra del Fuego“ (Ohňová země). Ve skutečnosti to byly hořící plameny zemního plynu, zapálené bleskem anebo domorodci.

POČASÍ

V Chile nalezneme obrovské klimatické rozdíly mezi suchým a horkým severem a deštivým a studeným jihem. Severní část země je nejlépe navštívit mezi březnem až prosincem, kdy je zde poněkud chladnější než v rozpáleném létě (od prosince do března). Střední část na sever i jih od Santiagu je vhodná k návštěvě po celý rok. V jižní patagonské části od prosince do února panuje krátké léto, kdy je déšť střídán se sluncem a nepěstává foukat vítr. Velikonoční ostrov má stabilní počasí po celý rok, antarktické léto je v lednu.

VÍZA, LETENKY

Česká republika má s Chile bezvízový styk, a tak k návštěvě stačí pouze letový cestovní pas. Do Santiagu létá z Prahy například holandská KLM (mezipřistání Amsterodam, Sao Paulo a Buenos Aires), anglická British Airways, francouzská Air France anebo německá Lufthansa. Doba strávená v letadle z Prahy činí okolo 20 hodin. Časový rozdíl mezi Chile a Českou republikou jsou čtyři hodiny.

Národní měnou je chilské peso (\$), 1 Kč = 15 \$.

CESTOVÁNÍ PO CHILE

Letadlo – letecké společnosti Lan Chile, Ladeco, National a Avant létají poměrně často do všech větších chilských měst. Letušky jsou příjemné, strava na palubě výborná a alkoholický nápoj Pisco se nalévá bez omezení.

Autobus – po celé zemi je rozvinuta síť soukromých autobusových společností, které pasažéra dovezou všude, kam vede silnice. Autobusy na dálkových linkách jsou pohodlné se sklápěcími sedadly, videem a chemickým WC. Luxusem jsou tzv.: salón-cama, kdy se sedadla dají položit úplně na podlahu, až vznikne pohodlná postel. 100 kilometrů ujetých v lepší autobuse přijde zhruba v přepočtu na 100,- Kč.

Auto – půjčovny nabízí osobní auta i velké karavany. Auto si můžete objednat už z Evropy u společnosti Hertz a-

CHILE

POZNÁMKY PRO CESTOVATELE

Chile, ohraničená Pacifikem na západě a vysokým pohořím And na východě, se táhne od severu v úzkém pásu od žluté pouště Atacama přes střední jezerní oblast se zasněženými spolkami až k ledovcové Patagonii. K jejímu území patří i množství ostrovů a ostrůvků, z nichž nejproslulejší jsou Ohňová země, Velikonoční

ostrov, Ostrovy Juana Fernándeze (na jednom z nich žil po určité době Alexander Selkirk, předchůdce Robinsona Crusoa) a ostrov Hannover, kde se podle fantazie Julese Verna odehrál děj románu „Dva roky prázdnin“. Faktem je, že kdyby si slavný spisovatel tenkrát dal práci a pustý a studený ostrov navštívil, nikdy by na něj ubohé chlapce neposlal.

bo až po přeletu u konkurence jako je Dollar, Alamo, Avis či Budget.

Vlak – v současné době funguje pro přepravu turistů jen spojení ze Santiagu na jih do města Puerto Montt. Vzdálenost 1020 kilometrů urazí vlak během 19 hodin za 1400,- Kč ve spacím voze.

Loď – turisté využívají spojení z města Puerto Montt k laguně San Rafael anebo populárnější čtyřdenní plavbu až do Puerto Natales. Plavba měřící 1460 kilometrů vede jak po klidné vodní hladině nespočetných ramen a fjordů, tak i oblastí otevřeného Tichého oceánu. Loď vyplouvá z Puerto Montt zátokou Seno de Reloncaví a potom obeplouvá vysoký

poloostrov Taitao, přičemž musí překonat 12 až 17 hodin plavby rozbořeným Pacifikem. Všichni si oddechnou, když vpluje do zálivu Golfo de Penas, odkud pokračuje kolem ostrova Wellington a Hannover až do nejúžšího místa plavby Paso Kirke, širokého 36 metrů. O plavbu mají turisté velký zájem, i když lístek do první třídy stojí okolo 11 000 Kč. Druhá třída se prodává za 9000 Kč, pasažéři se ale musejí spokojit s palandami ve společných kabinách pod čarou ponoru. O jídlo není nouze, protože cena zahrnuje také plnou penzi. Loď připravuje i kamióny s nákladem zeleniny či rybích násad, osobní automobily, motorky a kola pasažérů.

Tučňák magellanský se hojně vyskytuje v okolí Punta Arenas.

NĚKTERÉ TURISTICKÉ ZAJÍMAVOSTI SEVERNÍ OBLAST

Národní park Lauca

Hlavním městem nejsevernějšího chilského regionu je přístav Arica. Odtud pouhé tři hodiny cesty autobusem se nalézá park Lauca ve výšce 4660 m.n.m. Národní park nabízí několik zajímavých vrcholů na lezení, trekking a pozorování ptactva a zvěře. Pro pobyt v parku je nutný stan a zásoby jídla, pokud výlet nezajišťuje cestovní kancelář z Aricy. Dominantou je vulkán Parinacota (6350 m.n.m.), věrně se zrcadlící v modré vodě laguny Chungará. Hojně se zde vyskytuje růžový plameňák chilský, obří lyska a dříve takřka vyhubená vikuňa.

Na území Chile se vyskytují všechny čtyři druhy lam: z divokých forem je to vikuňa a guanako, z domestikovaných lama krotká a alpaka.

Salar de Atacama

Třetí největší solná poušť světa, Salar de Atacama, plocha přes 90 kilometrů dlouhá a 60 kilometrů široká, vznikla vyschnutím slaného jezera. Kromě soli a lithia je Salar de Atacama bohatá i na minerály jako borax a jód. Velmi suchý vzduch umožňuje dobrou viditelnost až na 30 kilometrů. V poušti jsou malá jezírka se slanou vodou, v jejichž blízkosti se i přes tvrdé životní podmínky usídlili různí ptáci, jako například u laguny Chaxa. Hojně rozšíření plameňáci se žijí mikroskopickými koryšky, kterým se dobře daří v přesolené vodě.

Administrativním i turistickým centrem oblasti je San Pedro de Atacama,

pouštní městečko vybudované ve výšce 2436 m.n.m. Množství cestovních kanceláří nabízí organizované výlety, půjčování horských kol i zajištění horolezeckých výstupů. Nejvyšším v okolí a zároveň i technicky lehkým je nečinný vulkán Licancabur (5930 m.n.m.). Výstup na obří hromadu sutě (jeden krok nahoru, dva dolů) trvá cca 6 hodin, na vrcholu je tmavě modré jezírko a nádherný výhled jak na poušť Atacama, tak i na bolivijské jezero Laguna Verde.

Valle de La Luna

Ve vzdálenosti 12 kilometrů od San Pedra de Atacama se nachází „Měsíční údolí“, dno bývalého jezera. Uprostřed zcela mrtvé země s kusy slidy byly jezerní usazeniny vyerodovány větrem do obrysů připomínajících lidské postavy a některé z nich nesou i pojmenování. Mezi skalami s ostrými hřebínky vyniká navátá písečná duna, vysoká desítky metrů. Při procházení se po jejím hřebeni ještě na jedné straně svítí slunce, ale na druhé je už noc.

Gejzír El Tatio

Na široké pláni u bolivijských hranic se ve výšce 4400 m.n.m. nachází obrovské pole gejzírů. Z podzemí je slyšet temné dunění, v tůňkách bublá voda a z vařící vody stoupá pára, po navrstvených barevných usazeninách stékají potůčky naředěných chemikálií. Největší gejzír El Tatio chrlí vodu až výše tří metrů a v jeho blízkosti je pod nohama cítit, jak se tenká krusta země chvěje. Noční teploty se pohybují pod bodem mrazu, ve dne vzrostou až na 25 °C.

Cestou zpět do San Pedro de Atacama se u cesty nalézájí horké vulkanické lázně Puritama – ze skály tryskající pramen má 32 °C a podél jeho toku byly vybudovány desítky malých bazének ohraničených kameny. Každý z návštěvníků si vybere podle své chuti a ve slabě minerální vodě relaxuje.

STŘEDNÍ OBLAST

Santiago de Chile

Hlavní město se skoro čtyřmi milióny obyvatel má výstavní střed plný mrakodrapů s okny z kozořových skel, obchodu a bank i výloh plných moderního zboží. Historickým centrem je náměstí Plaza de Armas (Náměstí zbraní) s hlavním kostelem – Katedrálou. V odpoledních a večerních hodinách se zde shromažďují malířští portréti, akrobaté, hráči šachu a tančící muzikanti s obrovitými bubny a činely na zádech. Na jihozápadním konci náměstí je ulice Paseo Ahumada, kde pouliční obchodníci nabízejí nejnovější suvenýry, pohlednice, mapy a knihy, ale i ovoce a zmrzlinu. Příjemnou procházku nabízí Cerro Santa Lucía, kopeček pokrytý zelenými zahradami a fontánami přehlížející centrum města s rekou Mapocho. Nejvyšším vrcholem Santiagu je Cerro San Cristóbal, vysoký 860 metrů.

Nejlépe chilské lyžařské svahy se nacházejí od 45 do 150 kilometrů z Santiagu, směrem k Andám. Sjezdovky jsou ve výšce okolo 3000 m.n.m. s převýšením jednoho tisíce metrů. Snih je obvykle hluboký a suchý, nejlepší se i přes tvrdé životní podmínky usídlili různé ptáky, jako například u laguny Chaxa. Hojně rozšíření plameňáci se žijí mikroskopickými koryšky, kterým se dobře daří v přesolené vodě.

Administrativním i turistickým centrem oblasti je San Pedro de Atacama,

► Pokračování na str. 11

Šestitisícový vulkán Licancabur v severní Chile.

Jezero Nordeuskjold a černobílé spíce Cuernos v národním parku Torres del Paine.

► Dokončení ze str. 8

Situované na pacifickém pobřeží nabízejí písčité pláže, o víkendech přeplněné navzdory studené vodě. Když jsou vlny vysoké, tak se na zpěných hřebenech prohánají příznivci vodního prkna (bodysurfing).

Národní park Huerquehue

Malý národní park s podivným názvem Huerquehue (výslovnost „uerkwue“) se nachází 35 km od turistického městečka Pucón. Název vznikl zkomoleninou z původního indiánského jazyka Mapuche a znamená „místo, kde žijí drozdi“. Dominantním stromem je přesličkovitá araukária, jehličnan, který zbyl z praveku. Přírozený střed národního parku tvoří čtyři malá jezírka, přístupná po strmé pěšině od vstupní brány. Jezerní břehy jsou obrostlé hradbou zelených araukárií, tvořících kontrast s modrou vodou a sluncem vybělenými kmeny, ležícími zde jako obrátle uhynulých dinosaurů. Větve s trojihlíkovitým jehličím jsou někdy zakončeny podivnými kulatými šiškami ze stlačených semen, které se postupně rozpadávají. Průměrná výška parku se pohybuje okolo 1300 m.n.m. a v zimě tu padá sníh.

Národní park Villarrica

Nejstarší chilský národní park (založen v roce 1925) pokrývá plochu 610 km² a jeho hlavní atrakcí je sopka Villarrica (2847 m.n.m.). Ačkoliv je stále činná, patří výstup na vrchol mezi velice lehké a každoročně se o něj pokouší stovky turistů. Mnoho cestovních kanceláří v Pucónu nabízí zajištěný výlet za 40 USD. Klienti vybavení stejnobarevným oblečením a respirátory jsou během výstupu přivázáni za průvodcem udávajícím pomalé tempo. Zdatnější se pokoušejí o štěstí sami. Úspěšnost obou postupů je stejná, cesta nahoru a dolů trvá 6 až 9 hodin. Z počátku se stoupá černou, klouzající suti pod sloupy lyžařského věku, potom už po sněhové poli. Vyslapaná cestička přechází do obtížnější partie až těsně pod vrškem, kde si opatrněji nasazují mačky. Z vrcholu se nabízí neopakovatelný výhled do kraje na jezero Lago Villarrica, vyhaslý vulkán Lanín i pohled do hlubin činného kráteru. Ze sopouchů unikající sírové výpary vytváří při bezvětří nedýchatelné klima, takže mnoho turistů se ihned vrací dolů. Poslední erupce byly zaznamenány v letech 1971 a 1984. Z vulkánů stále stoupá korym viditelný zdaleka a v noci září oranžovým přísvitem. Během zimních měsíců slouží Villarrica jako středisko pro lyžařské sporty a poslední dobou tu vyrostlo několik nových vleků.

Stejnomené městečko Villarrica, vzdálené 20 kilometrů, slouží jako základna i pro další sporty. Cestovní kanceláře nabízejí rafting na blízké řece Río Trancura, kde je možno provozovat i populární canyoning. Jezero Villarrica je za větrného počasí ideálním místem pro

windsurfing, pokud ovšem není na hladině příliš mnoho vodních lyžařů anebo vodních skútrů. Jako novinka se nyní nabízí boje v paintbolu. Není divu, že v letních měsících je tu opravdu plno.

PATAGONSKÁ OBLAST

Puerto Montt

Zde na chilském území končí slavná panamerická a další doprava na jih vede pouze po moři.

Puerto Montt je menší městečko s asi 140 000 obyvateli, kterému dominuje bě-

střed národního parku tvoří stíhlé věže Torres del Paine, od nichž se i odvozuje jeho pojmenování. Výstupy na tyto obrovské žulové obelisky: Torre Norte (2600 m.n.m.), Torre Central (2800 m.n.m.) a Torre Sur (2850 m.n.m.) patří k neobtížnějším horolezeckým výstupům světa. Hlavními důvody, které z ryze technického lezení dělají problém, je monolitická žula přerušovaná jen nepatrnými trhlinami a nevzpytatelné zvraty počasí. Jako první vylezli na nejvyšší Torre Sur Italoové v roce 1963. Nad jezerem Nordenskjöld se tyčí nejčastěji fotografované černobílé skalní spíce Cuernos (2600 m.n.m.). Přívoz přes jezero Lago Pehoe vede do blízkosti dalšího jezera Grey, proslaveného stejnojmenným ledoděmným ledovcem.

Horolezci snažící se pokořit některé vrcholy si před vlastním výstupem musejí koupit povolení, které pro skupinu do sedmi osob stojí 825 USD. Zdatnější turisté volí šestidenní trekking okolo celého masivu Torres, ti pohodlnější si zase mohou objednat výjizdky na koni.

Punta Arenas

Nejvýznamnější město chilského jihu se sto tisíci obyvateli leží na břehu Magalhaesova průlivu. V jeho blízkosti se nachází Seno Otway – velká kolonie tučňáků magellanských (Spheniscus magellanicus) a Puerto Hambre (Přístav hladu, původní místo založení Punta Arenas, kde ale osadníci s výjimkou jednoho zemřeli hladem).

Punta Arenas slouží i jako výchozí místo výletu do chilské Antarktidy. Desetidenní výlet ruskou výzkumnou lodí Okolo Ohňové země až na Jižní Shetlandy (Antarktida) stojí okolo 1800 USD. Na samotný kontinent se může dostat pouze člen vědeckého výzkumného týmu, i když nejvyšší hora Antarktidy Vinson Massif (5140 m.n.m.) láká mnoho horolezců.

OHŇOVÁ ZEMĚ

Na Ohňové zemi dozívá a do Magalhaesova průlivu se potápí horský hřeben, který se táhne od Aljašky přes obě Ameriky a znovu se vynořuje v pásmech Antarktidy. V severní a východní části pokrývá jihoamerická pampa. V jihozápadní třetině ostrova trčí vrcholky hor až do výše 2500 m.n.m. a nejzářší jih země tvoří souostroví s obávaným Hornovým mysem. Po celá staletí býval postrašen mořeplavců, neboť tu většinu roku zuří divoké bouře. Z ostrova, jehož celý povrch měří asi 75 000 km², patří zhruba 70 % Chile a zbytek Argentíně.

Na chilském území se nachází městečko Porvenir, jehož ale předtím rozrušující se argentinská Ushuaia s hotely, bankami a cestovními kancelářemi. Odtud je to jen 18 kilometrů do národního parku Ohňová země, nabízejícího k procházkám fjordy, jezera, řeky, hory a ledovce. Oblíbenou aktivitou domorodců i turistů je rybaření v čistých řekách, kde je nejčastějším úlovkem duhový pstruh anebo losos. V případě dobrého počasí se nabízí výjizdky na koních či horském kole.

Přesličkovitá araukária roste ve střední části Chile.

VELIKONOČNÍ OSTROV (ISLA DE PASCUA)

Nejasamocenější ostrov světa je vzdálený 3780 km západně od chilského pobřeží. Už v roce 1686 se mořský pirát Davis zmiňoval o existenci ostrova v této zeměpisné šířce. Ale až roku 1722 u něj zakotvil velitel holandské tříkřábové floty Roggeveen a pokřtil jej na Velikonoční. Učil tak Velký pátek, který předchází dni objevu. Mořeplavce zaujaly sochy, které se v místním jazyce nazývají „moai“, stojící na kamenných podstavcích „ahu“. Desítky monolitických figur s velkými obličejí a dlouhými ušima, vytesané z jemného vulkanického tufu, zanechala na ostrově původní vyspělá polynéská kultura.

Chile Velikonoční ostrov anektovalo roku 1888. Správní středisko tvoří městečko Hanga Roa, kde je soustředěna většina z 3000 obyvatel. Dříve se živil chovem ovcí, ale od 80. let se stal hlavním předmětem činnosti turistický kurz. Ostrov je sice malý (zhruba 24 x 12 km), ale procházejt jej pěšky pod pálicím sluncem je velmi úmorné. Větší hotely nabízí pronájem terénních džípů, motorek, horských kol i vyjizdky na koních. Na západním cípu se tyčí vyhaslá sopka Rano Kau (410 m.n.m.), odkud se nabízí pohled na celý ostrov i zelení obrostlý vnitřek kráteru s malým jezerkem. Na severním pobřeží je nejkrásnější pláž Anakena s bílým písekem, oblíbené místo nabízející bezpečné plavání. Nejvyšším místem je vyhaslý kráter sopky Terevaca (652 m.n.m.).

Jedinou společností létající na Velikonoční ostrov je chilská Lan Chile. Zpáteční letenka ze Santiaga stojí 875 USD.

LIDMILA PULDŮVÁ

Z CHILSKÉ HISTORIE

Jako první Evropan spatřil roku 1520 území dnešního Chile (anebo alespoň jeho kousek) Fernando Magalhaes, portugalský mořeplavec ve španělských službách hledající cestu na západ. Proplul úžinou, která dnes nese jeho jméno, a tak svou objevnou cestou dokázal, že země je kulatá. V roce 1540 přešel španělský dobyvatel Pedro de Valdivia s dvěma sty vojáky poustí Atacama a v únoru 1541 dospěl k řece Mapocho, kde založil první chilské město Santiago del Nuevo Extremo. Osídlení se rozrůstalo, i když byl domorodý indiánský kmen Araukánů stálou hrozbou. Proto Španělé na jihu postavili několik pevností, ale situace vyvrcholila v bitvě u Tucapel, ve které Araukánů, Lautaro, zvítězil a Pedro de Valdivia byl zabít. Hranici mezi indiánskými kmeny a územím dobytým Španěly tvořila po dlouhou dobu prudká řeka Bío-Bío, ale posléze byli všichni Indiáni podrobeni.

Na svých cestách po Jižní Americe získal do chilských dějin i český lékař a přírodovědec Tadeáš Haenke, který zde koncem 18. století objevil ložiska ledu. Válka o tyto naleziště s Peru a Bolívií skončila pro Chile vítězstvím a v zemi začala stoupat životní úroveň díky světovému monopolu na export ledu. Roku 1881 byla podepsána dohoda o hranicích mezi Chile a Argentinou, která rozdělila Ohňovou zemi jedinou pátou částí na dvě poloviny. Prezidentské volby roku 1970 vyhrál socialista Salvador Allende a tímto začala etapa znárodnování a pozemkových reforem. Za rostoucí nespokojenosti středních vrstev byl Allende o tři roky později svržen vojskou juntou vedenou Augustem Pinochetem, který rozpustil parlament a vyhlásil výjimečný stav. Vojskářská diktatura byla později donucena k ústupkům, až ve volbách roku 1989 zvítězila umírněná opozice a následujícího roku Pinochet odstoupil.

lostný kužel nyní vyhaslého vulkánů Osorno (2630 m.n.m.), jehož horní dvě třetiny kryje ledový plášť. Tyčí se nad blízkým jezerem Llanquihue, ze kterého vytéká prudká řeka Petrohué. Ve ztuhlé lávě řeka postupně vytvořila bouřící kaskády, které spolu s blízkou přírodní rezervací Vicente Perez Rosales tvoří zajímavou podívanku.

Turistické kanceláře v Puerto Montt nabízejí zprostředkování dvou denního výstupu na poněkud obtížnější Osorno anebo divoký rafting na řece Petrohué.

Torres del Paine

Národní park dostal od Unesco roku 1978 status světového dědictví. Leží sto kilometrů na sever od města Puerto Natales a cesta autobusem napříč nekonečnou zvlněnou pampou, místy přerušovanou drátěným plotem, trvá asi tři hodiny. Horský masív působí již z dáliky impozantním dojmem: z vyprahlé travnaté planiny, ležící v nadmořské výšce okolo 150 metrů, se najednou tyčí mohutné skalní stěny dosahující vrcholem Paine Grande až 3 050 m.n.m. Oblast důkladně prozkoumali začátkem roku 1910 bratři Otto a Erland Nordenskjöldovi. Lesy a křoviny hostí 150 ptačích druhů (pštrosy nandu, plameňáky, kondory, labutě černokrké, orly a datly) a 25 druhů savců (lamy guanaco, lišky, zajíce, skunký a dokonce i pumy)

Žulové věže Torres del Paine.

LETNÍ HOROLEZENÍ V HIMÁLÁJÍCH JE TURISTIKA

➤ *Dokončení ze str. 1*

polský horolezec. Kukuczka byl mimořádně mnohem lepší horolezec, ale nedělal kolem toho takový humbuk.

Na kterých výpravách jsi dělal vedoucího?

Kromě zmíněné na Everest to bylo na Lhoce, která se nevydařila, poté úspěšná na Cho-Oyu, poté neúspěšná na K2 a v poslední době dvě výpravy na Nanga Parbat.

Jaký je rozdíl mezi rozpočtem zimní a letní výpravy?

Obrovský. Například polsko-britsko-kanadská zimní výprava na K2 v roce 1989 stála kolem 1 milionu dolarů. Byla to zřejmě největší výprava všech dob – vystřídalo se tam v různých pracích přes tisíc lidí. Samozřejmě, že všechno neklapalo, jak jsme si představovali a dovede-

te si asi představit ty všemožné potíže. Třeba to, že každý nosič musel být dobře obut a oblečen atd.

Jsem ale přesvědčen, že třeba K2 nelze v zimě vylézt jiným způsobem než velkým expedičním stylem. Vůbec si myslím, že letní lezení v Himálajích je proti zimnímu turistika (*směje se Andrzeje*).

Na závěr osobní otázka, koho považujete v Polsku za současného nejlepšího himálajského horolezce?

Jednoznačně Krzysztofa Wielického. To je myslím i světová jednička. Po něm je to Ryszard Pawlowski. Ale jsou zde i další – třeba Cichy je naprosto fantastický, co se týče aklimatizace na výšku. Ten ale teď dělá ředitele banky.

A co slavný Wojciech Kurtyka?

Kurtyka je velmi složitá osobnost. Je to povaha, která se naprosto nehodí do velkých výprav a to mu znemožňuje účastnit se některých akcí. Třeba, když se mu něco nepodaří, zavírá se do stanu a s nikým nemluví. Na expedicích všichni žertují na účet druhých, ale na každý vtip na sebe strašně prožívá.

MILOŠ KUBÁNEK

Andrzej Heinrich na vrcholu Cho-Oyu při polské zimní expedici v sezóně 1984/85.

AIR MARINE:

„OVERLAND EXPEDITIONS“ JIŽNÍ AFRIKOU

Největší devizou tohoto kousku naší planety je bezpochyby překrásná, rozmanitá, ale někdy také drsná, nevyzpytatelná a nesmlouvavá jihoafrická příroda. Ona je přesně tím ideálním prostředkem, jak si můžete odpočinout od velkoměst a stereotypů každodenního života. Právě tady, při putování po národních parcích, dostanete jedinečnou šanci zažít skutečná dobrodružství, například poznat krutý život na Kalahari, překrásné pohory Drakensberg, divoký Indický oceán v NP Tsitsikamma, jedinečnou deltu Okavanga, korálové útesy Mozambiku, exotickou flóru a faunu, ale i normální život místních obyvatel. K vyhledávaným aktivitám patří sjet řeku Zambezi na raftu, skočit doposud nejvyšší 216 m vysoký bungee jump na světě, jezdit na prkně po písečných dunách, pozorovat velryby, tuleně nebo tučňáky a mnoho dalších neobyčejných zážitků.

Jedním z nejznámějších národních parků na světě je jihoafrický Krugerův NP, který je domovem 147 druhů savců a více než 500 druhů ptáků. V zapadajícím slunci tu můžete pozorovat klidnou a majestátní chůzi žiraf, zahlednout geparda, či se zatajeným dechem vyčkávat, zda se na obzoru neobjeví některý ze zástupců tzv. velké pětky (tj. slon, nosorožec, leopard, lev či buvol). Stejně tak i v ostatních afrických národních parcích, jako například Mountain Zebra NP, Tsitsikamma NP či Bontebok NP. Na své si v těchto parcích přijdou nejen milovníci fauny, ale i flóry, neboť rozmanitost zdejších druhů rostlin nebere konce a mnohé druhy rostlin se vyskytují pouze zde. Rovněž zástupci ptáčích říše je tato oblast bohatě obdařena. A mimořádně – jezdili jste už někdy na pštrosovi? Ten je tady velmi populárním ptákem. Díky své velikosti je jednoznačně jediným opěrcem vhodným k „osedlání“, a tak jsou místní pštrosí farmy vskutku vyhledávanou a oblíbenou atrakcí, na obvyčejně odpočívadle u silnice (s mimořádně čistým sociálním zařízením!) pro změnu zase klidně potkáte třeba opici. Bude asi trochu drzá, předvede vám některý ze svých vlnitých kousků a určitě nepohrdne malou laskominou, kterou vám v nestřeženém okamžiku hbitě uloupí.

Za zmínku a návštěvu však bezpochyby stojí i samotné Kapské Město se svými bílými plážemi a nenapodobitelnou exotickou atmosférou. Dominantou města je Stolová hora, na kterou lze vystoupit snad všemi možnými způsoby, kromě automobilu. Od chůze, přes skalní lezení a horská kola až po pohodlnou cestu lanovkou. Žádný návštěvník Kapského Města určitě nevynechá Mys Dobré Naděje, kde je pomyslná hranice mezi Indickým a Atlantickým oceánem.

Naproti tomu skvělým degustátorským zážitkem je bezesporu cesta do vinařských oblastí v okolí Swellendamu. Zdejší vína chuťově podobná vínům kalifornským jsou totiž díky zvýšené cukernatosti hroznů, způsobené velkou intenzitou slunečního svitu, vskutku božská.

Jižní Afrika, to je dojmavá ladnost gazel, dravé vodopády a koupání v přírodních pramenech, typické sloní hromádky, či nejrůznější horské útvary i pohádková kempová městečka, to vše neodmyslitelně patří k neotřelému koloritu této země. Země, kde magické východy a ještě magičtější západy slunce nabývají nového rozměru, kde čas přestává být soupeřem. Tomu, kdo ji jednou navštívil, zůstane Afrika v srdci navždy. Zkuste se za jejími kouzly vydat i vy.

air marine s.r.o. Národní obrany 31, 160 00 Praha 6
tel 02/ 2432 1075, fax 02/ 2432 4076
direct@airmarine.cz, www.airmarine.cz

JIŽNÍ AFRIKA LEVNĚ A AKTIVNĚ

Dobrodružné putování jižní Afrikou po nejznámějších národních parcích.

Z Kapského Města na Viktoriiny vodopády

ZIMBABWE, BOTSWANA, NAMIBIE, JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

- ❖ safari nejznámějšími národními parky na západě jižní Afriky
- ❖ cestování expedičním speciálem, denní i noční pozorování divokých afrických zvířat
- ❖ 3 denní letecká exkurze do delty Okavanga – místo, kde řeka mizí uprostřed kontinentu, poušť Kalahari, Etosha NP, Orange River, Fish River Canyon a další
- ❖ volitelně: rafting na Zambezi, sandboarding na 350m vysokých písečných dunách, 110 m bungee jump, jízda na slonech, na kánoích, přelet nad Viktoriinými vodopády.

Z Johannesburgu do Kapského Města

- ❖ safari nejkrásnějšími národními parky na východě Jihoafrické republiky
- ❖ Kruger NP, majestátní pohory Drakensberg, Cango Caves, Mountain Zebra NP, pobřeží Indického oceánu v NP Tsitsikamma, Stolová hora a mys Dobré naděje a další.
- ❖ volitelně: trekking v Dračích horách, jízda na koni, black water tubing, snorkelling v křišťálově čistém Indickém oceánu, 216 m bungee jumping, jízda na pštrosích...

Specialista na Jižní Afriku

Ceny, které vás příjemně překvapí!

ZVÝHODNĚNÉ LETENKY DO CELÉHO SVĚTA

www.airmarine.cz